

al Buitenrust Hettema, *Taal en Lett.* 5, 52-55: beroep op de „Neu-grammatiker”, op Paul inzonderheid, maar ook op Brugmann e.a. „De nieuwe taalwetenschap heeft allereerst een andere *methode*: dezelfde die men ook volgt, tegenwoordig, in de natuurwetenschappen”: feiten verzamelen, waarnemen, constateeren in „het nu”. Niet het heden zien in het licht van het verleden, maar „die Projektion der Gegenwart auf die Vergangenheit” [het woord is van Brugmann, maar het kan een gevaarlijk wapen worden in anderer handen]. „’t Nu, niet ’t Verleden als norm. Waar, in welke wetenschap, stelt men toch de oudere toestand, als algemeen maatgëvend, als norm, voor de tegenwoordige? *Zó-doen* maakt Taalstudie tot een *wetenschap*, naast de anderen [?] stelt zijn [?] resultaten *naast* en *gelijk* met die van de natuurkundige wetenschappen”. [Dit is althans duidelijke taal]. De „uitkomst” van deze natuurwetenschappelijke onderzoekingen, ten slotte heel het indogermaansch omvattend, heet allermerkwaardigst: „Alle taal is individueel”. En de taal van allen tezamen, ontdaan van de persoonlijke eigenaardigheden, dat is „*de spreektaal*, de gewone”. Bij den kunstenaar „kan deze taal „kunst” worden, van-zelfs!” Zou dit een vrije vertolking van Paul moeten voorstellen? Hettema opereerde ook al vroeger met Paul, Brugmann, Sievers, V. Henry, e.a. *Taal en Lett.* 2, 313-362. Maar hoeveel gematigdheid kenmerkt Paul nog tegenover zulke doordravende discipelen! Zie b.v. *Prinzipien*, Kap. 23: *Die Gemeinsprache*. — Wundt, die pas tegen zijn 70ste jaar zijn taalpsychologische werk uitgaf (1900), en toen hevige tegenspraak van Paul ontmoette, werd door Talen in 1902 al in *T. en Lett.* 231-247 besproken, zonder dat deze in het conflict partij koos. — Van Ginneken leverde (eerst als J. v. Groenendaal reeds in *T. en Lett.* 1903, en daarna) in de *N. Taalgids* enkele taalpsychologische bijdragen, en verder was Simons daar de taalpsycholoog. Over het algemeen bleef het tijdschrift echter dicht bij de opvattingen van Paul, niet het minst door De Vooy, al gaf deze in den aanvang wel eens een excerpt uit Wundt.

¹⁴⁰ *Levende Talen* Oct. 1934, 239 (Kruisinga). Het geheele stuk is de moeite der lectuur waard, als een goed staal van consequente en onverdraagzame Kollewijnianerij. Het verschil van *hen* en *hun* heet bv. „een der zotste bedenksels”, omdat „het Nederlands geen spoor van een datief vertoont, bij substantieven noch pronomina”. Geen spoor: men zou toch zeggen! — Van Ham en Hofker a.w. III³, 6: „Onze grammatika zal ons *niet* leeren, hoe we *moeten*”, enz. — „*konstateert hoe het is* — maakt ons bewust, wat onbewust in ons leeft aan taalregels, taalgevoel, etc.”

¹⁴¹ Ik denk hierbij niet het laatst aan De Vooy; zie o.a. zijn